

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ**

УКРАЇНСЬКА МОВА

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

**для закладів освіти, що здійснюють
підготовку молодших спеціалістів
на основі базової загальної середньої освіти**

2018

Українська мова. Модельна навчальна програма для закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти.

Схвалено комісією з української мови Науково-методичної Ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (протокол № 5 від 12 вересня 2018 р.)

лист Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України від 17.09.2018 р. № 221/12-Г-835

Укладачі:

Антонюк Т.М. – викладач вищої категорії, викладач-методист ДВНЗ «Чернівецький індустріальний коледж», голова Всеукраїнської спілки голів обласних методичних об'єднань викладачів філологічних дисциплін закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти (керівник робочої групи);

Авдіковська Л.М. – викладач вищої категорії, викладач-методист, базовий методист Чернівецького медичного коледжу Буковинського державного медичного університету;

Кабаненко А.М. – викладач вищої категорії, викладач-методист Київського коледжу комп'ютерних технологій та економіки Національного авіаційного університету.

Ковалевська Л.Б. – викладач вищої категорії Київського технікуму електронних приладів, голова міського методичного об'єднання викладачів української філології закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти м. Києва;

Стрижаковська О.С. – кандидат філологічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист, заступник директора з навчально-виховної роботи Чернівецького медичного коледжу Буковинського державного медичного університету.

Рецензенти:

Колоїз Ж.В. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Криворізького державного педагогічного університету;

Кульбабська О.В. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича;

Ющук І.П. – професор, завідувач кафедри слов'янської філології та загального мовознавства Київського міжнародного університету;

Бевз Г.Й. – викладач вищої категорії, викладач-методист ДВНЗ «Одеське морехідне училище рибної промисловості ім. О. Соляника», голова обласного методичного об'єднання викладачів української мови та літератури закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Одеської області;

Біда А.Г. – голова методичного об'єднання викладачів української мови та літератури Харківської області;

Блажєвич О.І. – викладач вищої категорії, викладач-методист Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Хмельницької області;

Весельська Г.С. – кандидат філологічних наук, викладач вищої категорії Житомирського торговельно-економічного коледжу КНТЕУ, голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Житомирської області;

Вінтоняк О.В. – кандидат філологічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист Коломийського економіко-правового коледжу КНТЕУ, голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін Івано-Франківської області;

Долинська Л.М. – викладач вищої категорії Мукачівського кооперативного торговельно-економічного коледжу, голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Закарпатської області;

Дудченко А.С. – викладач вищої категорії, викладач-методист Сумського коледжу економіки і торгівлі, голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Сумської області;

Дяченко Г. П. – викладач вищої категорії, викладач-методист Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського (Вінницька область), голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін педагогічних закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Західного регіону України;

Зелінська О.М. – викладач вищої категорії, викладач-методист Технічного коледжу Національного університету водного господарства та природокористування, голова методичного об'єднання викладачів української філології закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Рівненської області;

Ілючек С.І. – викладач вищої категорії, викладач-методист Кропивницького інженерного коледжу ЦНТУ, голова методичного об'єднання викладачів української філології закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Кіровоградської області;

Ісакова В. С. – кандидат педагогічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист Полтавського кооперативного коледжу, голова методичного об'єднання викладачів української філології закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Полтавської області;

Подоліук С.М. – кандидат філологічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист Луцького педагогічного коледжу, голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Волинської області;

Склярєнко З.В. – викладач вищої категорії, викладач-методист комунального закладу «Мелітопольське училище культури» Запорізької обласної ради, заступник голови методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Запорізької області;

Рогозовець Я.Л. – викладач вищої категорії, викладач-методист Ржищівського будівельного технікуму, голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Київської області;

Савченко О.М. - викладач вищої категорії Дружківського житлово-комунального коледжу ДонНАБА, голова методичного об'єднання викладачів української філології Донецької області;

Тарабановська Л.І. – викладач вищої категорії, викладач-методист комунального закладу «Старобільський медичний коледж», голова методичного об'єднання викладачів української філології Луганської області;

Тюфкій Є.С. – кандидат філологічних дисциплін, заступник голови методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Житомирської області;

Углицький О.В. – викладач вищої категорії КВНЗ «Криворізький обласний музичний коледж», голова регіонального методичного об'єднання викладачів української філології закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів південного регіону м. Кривий Ріг;

Хомула А.М. – голова міського методичного об'єднання викладачів української мови та літератури закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів м. Кривий Ріг;

Шабанова Т.В. – викладач вищої категорії, викладач-методист, викладач методики навчання української мови Бериславського педагогічного коледжу ім. В. Ф. Беньковського, голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів Херсонської області;

Ющенко В.В. – викладач вищої категорії, викладач-методист Коледжу транспорту та комп'ютерних технологій Чернігівського національного технологічного університету, голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін Чернігівської області.

Пояснювальна записка

Досконале знання української мови як державної, високий рівень культури усного й писемного мовлення є свідченням високого особистісного розвитку молодого громадянина України, майбутнього молодшого спеціаліста.

Вивчення української мови в закладах освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти, спрямоване на підвищення рівня грамотності студентів, удосконалення їхньої культури мовлення в цілому, формування мовних і мовленнєвих компетентностей, становлення активної громадянської позиції, розвиток пізнавальних і творчих здібностей, кращих людських якостей, стимулювання ініціативності, здатності аналізувати свої дії, приймати самостійні рішення.

Навчальна програма укладена відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1392), Державного стандарту початкової загальної освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 21. 02. 2018 р. № 87), концепції «Нова українська школа», освітньої програми з української мови для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів рівня стандарту (2017, керівник авторського колективу Голуб Н.Б.)

Програма відображає **предметну мету – формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатого мовної особистості.**

Відповідно до мети визначено такі **завдання вивчення української мови для студентів I-II курсів:**

- виховання у студентів почуття національної свідомості, що значною мірою сприяє підвищенню мотивації вивчення української мови;
- формування комунікативної, мовної, мовленнєвої, предметної, прагматичної, соціокультурної компетентностей студентів на основі свідомого опанування мовної й мовленнєвої теорії;
- корекція орфографічної та пунктуаційної грамотності студентів;
- формування готовності студентів до використання мовних ресурсів на всіх відповідних структурних рівнях фахової діяльності;
- формування мовленнєвої культури;
- розвиток логічного, критичного та образно-художнього мислення;
- становлення високої духовності студентів, цілісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів, залучення до культурних надбань українського народу зокрема й людства в цілому.

У структурі програми виділено такі логічно-змістові частини: пояснювальна записка, орієнтовний тематичний план, основна частина (власне програма), критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з української мови, рекомендована література.

Основна частина програми подана у вигляді таблиці, що охоплює такі елементи: 1) очікувані результати освітньої діяльності; 2) орієнтовний розподіл годин для вивчення окремих тем розділів; 3) зміст навчального матеріалу мовної та мовленнєвої змістових ліній; 4) соціокультурна змістова й наскрізні лінії.

Програма налічує 11 розділів.

Очікувані результати освітньої діяльності студентів визначають **знансвий, діяльнісний, ціннісний, емоційний та поведінковий компоненти** ключових і предметної компетентностей, що мають бути сформовані у процесі навчання.

Поданий у програмі розподіл годин є орієнтовним. Викладач має право вносити власні корективи до структури робочого планування.

Відповідно до мети і завдань навчального предмета у програмі визначено обов'язковий мінімум змісту освіти, що включає основні змістові лінії: мовленнєзнавчі відомості, види та жанри навчальних робіт, комунікативні вміння та навички (*мовленнєва змістова лінія*); мовну систему – стилістику, лексикологію, фонетику, граматику, синтаксис та пунктуацію (*мовна змістова лінія*); соціокультурознавчі відомості, відображені в навчальних текстах, наочно-ілюстративних матеріалах, аудіовізуальних та інших засобах, дібраних з урахуванням принципу єдності навчання, виховання та розвитку студентів (*соціокультурна змістова лінія*); основні способи загальнопізнавальної діяльності, формування яких сприяє різнобічному, зокрема й мовленнєвому, розвитку студентів (*діяльнісна змістова лінія*). Мовна й мовленнєва змістові лінії є основними, що визначають предмет навчання. Вони містять критерії для визначення рівня навчальних досягнень студента, а вимоги до соціокультурної та діяльнісної ліній не є спеціальними, хоч і важливими для формування мовно-мовленнєвих компетенцій.

Передбачено у програмі міжпредметні та внутрішньопроектні зв'язки – це дає можливість вивчати мову як вияв загальнокультурного процесу, а кожне мовне явище розглядати в лінгвістичному контексті.

Стилістика, правопис, культура мовлення – у такій послідовності пропонуються до розгляду пріоритетні аспекти кожного мовного явища (за навчальними темами). Хоча викладач, уважаючи за необхідне, може дещо змінити таку послідовність, як-от: спочатку окреслити мовне явище, дати йому лінгвістичну характеристику, визначити умови його нормативності (наприклад, правила правопису слів), а вже потім навчати розрізняти його стилістичні особливості.

Подається у програмі й робоче планування реалізації змістових ліній, у якому, окрім змісту навчального матеріалу, конкретизуються державні вимоги до рівня освітньої підготовки студентів. Навчальний матеріал, об'єднаний за певними темами, хоча й подається у традиційній послідовності (фонетика, лексика та фразеологія, словотвір, морфологія, синтаксис, пунктуація), але орієнтований на стилістичну специфіку того чи іншого мовного явища, на визначення його місця у мовленнєвому процесі (саме компетенцією стилістики є визначення особливостей вияву мови в її писемній та усній формах).

Викладач може вносити власні корективи й до структури робочого планування: на початку курсу можна, наприклад, ознайомити студентів з основними положеннями функціональної, а не практичної стилістики, адже уміння розрізняти стилі та жанри мовлення, давати їм характеристики за їхніми ознаками, складати висловлювання у визначених стилях та жанрах є вихідним етапом для умінь, що формує стилістика практична. Викладач може на власний розсуд змінювати

запропоновані теми і види роботи, але водночас прагнути упродовж року рівною мірою приділяти увагу розвиткові всіх видів мовленнєвої діяльності.

У мовленнєвій лінії подано **перелік рекомендованих видів робіт**, що дають змогу студентам реалізувати здобуті знання практично. Ці види робіт забезпечують повноцінний мовленнєвий розвиток майбутніх фахівців.

У зв'язку з тим, що в 9-му класі школи завершується вивчення всіх розділів української мови, зміст *мовної лінії* на I та II курсах має узагальнювальний характер, тому навчальний матеріал згруповано за принципом повторення основних норм сучасної української літературної мови, оволодіння якими важливе для кожної освіченої людини.

Під час вивчення мовних тем викладач має приділяти увагу труднощам слововживання, складним випадкам правопису, нормам узгодження мовних одиниць, культурі мовлення тощо.

Соціокультурний компонент програми спрямований на формування загальної культури студентів, що допоможе їм у майбутньому орієнтуватися у виборі стратегій пізнання й спілкування за різних соціокультурних ситуації, гідно вести себе в сучасному українському соціумі. Реалізації цих завдань сприятиме текстоцентричний підхід до навчання мови, що передбачає добір і системну роботу на кожному занятті з текстами різних типів, стилів і жанрів мовлення.

Текст може бути застосований на різних видах занять, сприяти реалізації багатьох методів навчання, мети заняття.

Наскрізна лінія **«Екологічна безпека і сталий розвиток»** спрямовує діяльність викладача на формування соціальної активності студента, відповідальності й екологічної свідомості, усвідомлення необхідності постійного саморозвитку, готовності брати участь у вирішенні важливих питань розвитку суспільства; конкретизує роботу зі збереження й захисту довкілля.

Наскрізна лінія **«Громадянська відповідальність»** сприяє формуванню соціальної й громадянської компетентностей, розкриває суть поняття «відповідальний громадянин», визначає вектори його діяльності.

Наскрізна лінія **«Здоров'я і безпека»** надає достовірні уявлення щодо безпечного для життя й діяльності середовища, орієнтуючи на розвиток студента як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного громадянина, який дотримується здорового способу життя.

Метою наскрізної лінії **«Підприємливість і фінансова грамотність»** є навчання молодого покоління українців ощадливості, раціонального використання коштів, планування витрат; стимулювання до виявлення лідерських ініціатив, прагнення успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі.

Наскрізні змістові лінії є засобом інтегрування освітнього змісту, вони корелюються з окремими ключовими компетентностями і сприяють формуванню ціннісних і світоглядних орієнтацій студента, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях (відповідно до вищезазначеної програми з української мови для 10-11 класів).

У програмі виділено години на вивчення основ риторики, що зумовлено її суспільними функціями. Під час вивчення розділу «Риторика» викладач,

ураховуючи специфіку навчального закладу, може запропонувати й інші, крім визначених програмою, теми (підтеми), що визначаються майбутнім фахом молодшого спеціаліста.

Компетентнісний підхід в освіті спрямовує освітньо-виховний процес на формування ключових і предметної компетентностей.

Відповідно до Державного стандарту визначено такі ключові компетентності – здатності, яких набуває кожен студент як суб'єкт освітньо-виховного процесу для самовизначення, загального розвитку й самореалізації.

Перелік і зміст ключових компетентностей (відповідно до вищезазначених Державного стандарту та програми).

1. Спілкування державною мовою – готовність (здатність) студента засобами української мови успішно взаємодіяти в процесі розв'язання типових для віку життєвих проблем; сформованість ціннісного ставлення до мови свого народу, наявність досвіду спілкування державною мовою.

2. Спілкування іноземними мовами – готовність (здатність) реалізовувати різні комунікативні наміри в широкому діапазоні особистісних, соціальних і культурних контекстів.

3. Математична грамотність – спроможність особистості застосовувати математичні вміння в реальному житті, працювати з числовою інформацією.

4. Компетентності у природничих науках і технологіях – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти інформацією й оперувати нею відповідно до потреб, застосовувати ІКТ у навчанні й повсякденному житті, знаходити, опрацьовувати і систематизувати інформацію); здатність бути відкритим до інновацій, реалізувати себе в змінному технологічному, життєвому, освітньому й трудовому середовищах.

5. Інформаційно-комунікаційна компетентність – здатність (готовність) розуміти навколишнє інформаційне середовище, самостійно шукати, добирати й критично аналізувати необхідну інформацію, трансформувати, зберігати та транслювати її й діяти відповідно до своїх цілей і прийнятої в суспільстві комунікаційної етики.

6. Уміння вчитися упродовж життя – здатність і внутрішня потреба самостійно здобувати знання й формувати вміння відповідно до визначених цілей з метою самовдосконалення й самореалізації.

7. Соціальна і громадянська компетентності – усвідомлення громадянської повинності й відповідальності, здатність до реалізації громадянських прав та обов'язків.

8. Підприємницька компетентність – це інтегрована якість особистості, що базується на креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, спроможності планувати, самоорганізовуватися й організовувати підприємницьку діяльність, утілювати ідеї у сферу економічного життя, розв'язувати конфліктні ситуації, приймати рішення, брати на себе відповідальність, формувати моделі поведінки, необхідні для успішного розв'язання нагальних виробничих проблем.

9. Загальнокультурна – здатність студента усвідомлено сприймати надбання культури як цінність, аналізувати й оцінювати досягнення національної та світової

культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати традиційні для культури українського народу методи самовиховання.

10. Екологічна грамотність і здорове життя – здатність розумно й раціонально користуватися природними ресурсами, усвідомлення ролі довкілля для життя й здоров'я людини; готовність виявляти активну життєву позицію в питаннях захисту довкілля, дотримуватися здорового способу життя й пропагувати його.

Програма містить розділ «Критерії оцінювання досягнень студентів...»; оцінювання навчальних досягнень студентів під час вивчення курсу української мови здійснюється з урахуванням вимог до учнів загальноосвітніх шкіл із метою дотримання принципів послідовності навчання й об'єктивності самого оцінювання.

Отже, вивчення української мови у закладах освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти, має бути спрямоване на підвищення рівня грамотності студентів і їхньої культури мовлення; систематизація й поглиблення вивченого проводиться на вищому рівні узагальнення; заняття передбачають удосконалення основних мовних і мовленнєвих умінь та навичок. Тому години для роботи над темами, що визначає викладач, можуть використовуватися для засвоєння недостатньо вивченого раніше матеріалу.

Форма підсумкового контролю – екзамен (тестові завдання), що є обов'язковим під час Державної підсумкової атестації студентів із загальноосвітніх предметів.

У програмі подано орієнтовний розподіл годин, за потреби викладач має змогу вносити до нього певні корективи.

Продовження вивчення курсу «Українська мова» – у навчальній дисципліні «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділів і тем	Кіль- кість годин
I.	Вступ	1
II.	Мовна стійкість як ключова риса національномовної особистості.	1
III.	Функціональна стилістика і культура мовлення	1
1.	I. Вступ. Мовлення як предмет стилістики і культури мовлення. Два рівні володіння українською літературною мовою: мовлення правильне (норми літературної мови) і мовлення комунікативно доцільне (змістовність, логічність, точність, виразність, доречність). Мовна стійкість як ключова риса національномовної особистості. Поняття мовної стійкості. Джерела, що живлять мовну стійкість. II. Функціональна стилістика і культура мовлення. Функціональні стилі мовлення. Стилiстичні норми.	2
III	Практична стилістика і культура мовлення. Стилiстичні засоби фонетики	30
2.	Загальна характеристика звукового складу мови. Орфоепічні норми. Склад і наголос. Правила переносу слів.	2
3.	Правопис. Орфографічна норма. Правопис знака м'якшення, апострофа	4
4.	Правопис великої букви	4
5.	Правопис слів з ненаголошеними голосними	4
6.	Робота над темами, визначеними викладачем	2
7.	Правопис слів з подвоєнням і подовженням приголосних	4
8.	Правопис слів зі спрощенням у групах приголосних	4
9.	Правопис слів з чергуванням голосних і приголосних звуків. Написання слів іншомовного походження. Робота над темами, визначеними викладачем	6
IV	Стилiстичні засоби лексикології та фразеології	4
10.	Слово і його лексичне значення. Лексико-стилiстичні синоніми. Антоніми. Пароніми.	2
11.	Фразеологізми. Стилiстичні можливості використання фразеологізмів.	2
V.	Словотворчі засоби стилістики	12
12.	Морфеми і словотвірна структура слова. Основні способи словотвору. Стилiстичне забарвлення значущих частин слова (префіксів і суфіксів) Правопис. Основні орфограми в коренях, префіксах і суфіксах	4
13.	Правопис. Основні орфограми в коренях, префіксах і суфіксах	4
14.	Правопис. Написання складних слів	4
VI.	Сприймання чужого мовлення. Відтворення готового тексту	12
15.	Сприймання чужого мовлення. Відтворення готового тексту. Конспект як різновид стислого переказу висловлювань, що сприймаються на слух	4
16.	Конспект прочитаного, тематичні виписки, план, тези	4
17.	Контрольна робота (тестові завдання). Робота над темами, визначеними викладачем	2
18.	Робота над темами, визначеними викладачем	2
VII.	Практична стилістика і культура мовлення. Морфологічні засоби стилістики	24
19.	Стилiстичне забарвлення граматичних форм. Іменник як частина мови. Поняття роду, числа. Прикметник. Особливості творення ступенів порівняння прикметників	4
20.	Складні випадки правопису різних частин мови. Числівник як частина мови. Особливості відмінювання та їх зв'язок з іменниками	6

21.	Правопис прислівників. Розрізнення прислівників і співзвучних сполук	4
22.	Складні випадки правопису різних частин мови. Дієслово як частина мови. Робота над темами, визначеними викладачем	4
23.	Службові частини мови. Правопис	2
24.	Правопис часток <i>НЕ</i> і <i>НІ</i> з різними частинами мови	4
VIII.	Стилістика простих речень	14
25.	Види простих речень і відтінки їхніх значень. Синтаксична норма. Пунктуаційна норма. Пунктограми у простому реченні	4
26.	Розділові знаки при однорідних членах речення	4
27.	Пунктограми при відокремлених другорядних членах речення	6
IX	Стилістика складних речень	10
28.	Поняття складного речення. Види складних речень.	4
29.	Пунктограми у складному реченні. Робота над темами, визначеними викладачем	4
30.	Робота над темами, визначеними викладачем	2
X.	Стилістика речень з різними способами вираження чужого мовлення	8
31.	Пряма і непряма мова, її призначення. Пунктограми при прямій мові	4
32.	Робота над темами, визначеними викладачем	4
XI	Риторика	24
33.	Виступ з тематичною промовою. Основні способи виступу. Підготовка до публічного виступу. Робота над темами, визначеними викладачем	6
34.	Сприймання чужого мовлення. Створення власних висловлювань. Діалогічне мовлення. Робота над темами, визначеними викладачем	6
35.	Монологічне мовлення. Робота над темами, визначеними викладачем	6
36.	Контрольна робота (тестові завдання). Робота над темами, визначеними викладачем	2
37.	Робота над темами, визначеними викладачем	2
38.	Підсумкове заняття	2
	УСЬОГО	140*

***Примітка:** За рішенням навчального закладу кількість годин може бути збільшена.

Мовна і мовленнєва змістові лінії

Очікувані результати 1	К-сть годин 2	Зміст навчального матеріалу	
		Мовна змістова лінія 3	Мовленнєва змістова лінія 4
<p style="text-align: center;"><u>Знаннєвий компонент</u></p> <p>Студент/студентка: розуміє суть понять «мовна особистість», «мовна стійкість»; усвідомлює важливість поняття «мовна стійкість»; знає особливості вияву цієї риси; розрізняє мовлення правильне і ненормативне, комунікативно недоцільне; стилістичні норми української літературної мови; розрізняє особливості розмовного й книжного мовлення; стилі мовлення та їхні характерні ознаки; знає вимоги до культури мовлення.</p> <p style="text-align: center;"><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p>Студент/студентка: добре володіє українською мовою; неохотно користується у побуті й навчанні українською мовою; визначає нормативне і ненормативне використання мовних засобів у текстах різних стилів мовлення аналізує тексти розглянутих стилів мовлення з погляду змістовності, логічності, точності, виразності, доцільності мовлення; складає власні усні й письмові висловлювання; знаходить і виправляє помилки, пов'язані з порушенням стильової єдності, змістовності, логічності, доречності</p>	<p>2 год.</p>	<p style="text-align: center;">Вступ</p> <p>Мовлення як предмет стилістики і культури мовлення. Стилiстична норма і стилістична помилка</p> <p style="text-align: center;">Мовна стійкість як ключова риса національно-мовної особистості</p> <p>Поняття мовної стійкості.</p> <p style="text-align: center;">Функціональна стилістика і культура мовлення</p> <p>Мовлення як предмет вивчення стилістики і культури мовлення. Мовлення розмовне і книжне, їх співвідношення та особливості. Поняття стилю мовлення.</p> <p>Стилi мовлення: розмовний, науковий, офіційно-діловий, художній, публіцистичний, конфесійний, епістолярний.</p> <p style="text-align: center;">Культура мовлення</p> <p>Вимоги до культури мовлення (змістовність, логічність, точність, виразність, доречність)</p>	<p style="text-align: center;">Види роботи (рекомендовані):</p> <p>читання й аналіз текстів різних стилів; визначення ознак мовної стійкості у мовленні літературних героїв; підготовка проекту «Приклади мовної стійкості в художній літературі» (або «Мовна стійкість як ключова риса національно-мовної особистості») дискусія на тему: «Чи потрібно особистості бути мовно стійкою?» (або «Чи сприяє спрямовано послідовне користування рідною мовою становленню високодуховної особистості молодшого спеціаліста?»); виступ на тему: «Мій внесок як майбутнього фахівця в економічний та духовний розвиток країни»</p>

<p><i>висловлює</i> припущення щодо важливості цієї риси мовної особистості; <i>аналізує</i> риси, досвід і поведінку мовної особистості.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> Студент/студентка демонструє: <i>готовність і потребу</i> повсякчас спілкуватися державною мовою; <i>готовність</i> висловлювати власну думку; <i>живий інтерес</i> до дискусійних мовних питань; <i>упевненість</i> у своїх переконаннях, цінностях.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> Студент/студентка: <i>розвиває</i> власні мовні смаки й мовне чуття.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> Студент/студентка: <i>демонструє</i> високу культуру поведінки</p>			
--	--	--	--

Соціокультурна змістова лінія

*Виразальні можливості української мови. Українська мова й відображена в ній національна культура.
Джерела формування високої мовної культури. Словники – музеї слів (С. Пушик). Вишукана мова – моя мрія. Краса довілля в слові.
Естетична функція слова. Мій активний словниковий запас.
Українська мова – стратегічний ресурс України. Магія українського слова.
Тематика текстів відповідно до обраної професії.*

Наскрізнi лінії

1. Здоров'я і безпека.

Стан мовленнєвого середовища – основа життєздатності етносу.

2. Громадянська відповідальність.

Відповідальне ставлення до кожного вжитого слова.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Прагнення захистити довілля від згубного впливу соціуму. Чисте повітря – чиста планета.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Піклування про власний розвиток. Активна участь у житті суспільства

1	2	3	4
<p style="text-align: center;"><u>Знаннєвий компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> розуміє суть понять «мовна норма», «орфоепія», «орфоепічна помилка», «орфоепічна норма», «милозвучність», «наголос», «логічний наголос».</p> <p style="text-align: center;"><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> виявляє й аналізує факти порушення орфоепічної норми; працює з орфоепічним словником і словником наголосів; співвідносить в уяві звук і букву; аналізує своє й чуже усне мовлення.</p> <p style="text-align: center;"><u>Ціннісний компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> висловлює своє ставлення до думок інших; відчуває відповідальність за мовленнєвий вчинок, дотримання орфоепічної норми у власному мовленні; усвідомлює важливість дотримання орфоепічних норм для сучасного компетентного мовця; дотримується норм української літературної вимови.</p> <p style="text-align: center;"><u>Емоційний компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> висловлює адекватні почуття і враження від сприйнятого на слух чужого мовлення, читання текстів різних жанрів і стилів.</p> <p style="text-align: center;"><u>Поведінковий компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> ініціює обговорення складних або суперечливих</p>	<p>2 год.</p>	<p style="text-align: center;">Практична стилістика і культура мовлення. Стилiстичні засоби фонетики</p> <p>Милозвучність української мови — характерна ознака всіх її стилів. Орфоепічна норма сучасної літературної української мови. Загальна характеристика звукового складу мови. Основні правила вимови голосних звуків. Основні правила вимови приголосних звуків. Наголос. Основні правила наголошування слів. Правила перенесення слів із рядка в рядок</p>	<p style="text-align: center;">Види роботи (рекомендовані):</p> <p><i>сприймання</i> на слух чужого мовлення й аналіз його; <i>виразне читання</i> текстів різної жанрово-стильової належності; <i>інформаційний виступ</i> на тему «Змісто- й формо розрізнявальні можливості українського наголосу»; <i>діалогування на тему:</i> «У якому зв'язку перебувають досконалість знань державної мови й можливість професійної кар'єри молодшого спеціаліста?» <i>виразне читання</i> улюблених поезій напам'ять; <i>усне переказування</i> текстів різних стилів із творчим завданням</p>

<p>питань з теми; <i>висловлює</i> пропозиції щодо вдосконалення культури мовлення; <i>демонструє</i> бажання долати труднощі в опануванні теми; <i>виявляє активність</i> у розгляді питань теми</p>			
<p style="text-align: center;">Соціокультурна змістова лінія</p> <p><i>Краса довкілля. Високодуховні вчинки і стосунки. Етична мозаїка сучасного молодого українця (миролюбність, сміливість, волелюбність, духовність, образність сприйняття, сентиментальність, сердечність, кмітливість, життєрадісність тощо).</i></p> <p style="text-align: center;">Наскрізні лінії</p> <p>1. Здоров'я і безпека. <i>Повага до себе і свого здоров'я.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність. <i>Повага до родини. Відповідальність за добробут батьків.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Українські звичаї на сторожі безпеки особистості.</i></p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Підприємницька спритність. Пунктуальність як риса підприємця. Уміння робити висновки з помилок</i></p>			
1	2	3	4
<p style="text-align: center;"><u>Знансвий компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>з'ясовує</i> суть понять «орфографічна норма», «орфографічна помилка», «орфографічний словник»; <i>усвідомлює</i> важливість дотримання орфографічної норми для сучасного компетентного мовця; <i>знає</i> правила українського правопису.</p> <p style="text-align: center;"><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p>Студент/студентка:</p>	<p>28 год.</p>	<p>Правопис. Орфографічна норма</p> <p>Правопис апострофа та знака м'якшення. Уживання великої літери. Правопис ненаголошених голосних Е, И Подвоєння та подовження приголосних. Спрощення приголосних.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Види роботи (рекомендовані):</i></p> <p><i>добір</i> слів для словникового диктанту; <i>редагування</i> чужого тексту; <i>письмове</i> докладне переказування текстів різних стилів; <i>письмове</i> обґрунтування свого вибору на визначену</p>

<p><i>організовує свою діяльність</i> (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>виявляє</i> й пояснює порушення орфографічної норми; <i>працює</i> з орфографічним словником; <i>знає й практично використовує</i> вивчені правила; <i>аналізує</i> факти порушення орфографічних норм; <i>висловлює припущення</i> про написання того чи того слова; <i>виявляє</i> аналогії в написанні слів (<i>зривень – пісень</i>); <i>знаходить і аналізує</i> додаткову інформацію з теми.</p> <p style="text-align: center;"><u>Ціннісний компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>висловлює</i> своє ставлення до написаного (прочитаного) <i>відчуває</i> відповідальність за дотримання орфографічних норм.</p> <p style="text-align: center;"><u>Емоційний компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>висловлює</i> адекватні почуття і враження від почутого або прочитаного; <i>відчуває</i> задоволення від власних досягнень.</p> <p style="text-align: center;"><u>Поведінковий компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>ініціює</i> обговорення складних або суперечливих питань з теми; <i>висловлює</i> пропозиції щодо вдосконалення культури мовлення; <i>сприймає</i> орфографічну грамотність як необхідність, потребу; <i>демонструє</i> наміри щодо вдосконалення власної</p>		<p>Чергування голосних. Чергування приголосних. Написання слів іншомовного походження</p>	<p>тему («Електронна чи паперова книга?», «Улюблений вид дозвілля», «Мій вибір – здоровий спосіб життя», «Чи може зашкодити неграмотне письмо?», «Чи потрібно вчитися заощаджувати?», «Чи важливо бути пунктуальним?», «Ця музика надихає», «Мій вибір – жити й творити в Україні», «Що означає «бути відповідальним»?»); <i>письмове</i> прохання довільного змісту; <i>написання</i> ділового листа; <i>складання</i> ієрархії життєвих цілей; <i>обговорення</i> тексту рекламного характеру; <i>коментування</i> висловлень відомих людей про читання; <i>продукування й редагування</i> текстів; <i>написання</i> диктантів; <i>складання</i> карти своїх мрій; <i>обговорення</i> тексту публіцистичного стилю</p>
--	--	---	---

орфографічної грамотності			
<p style="text-align: center;">Соціокультурна змістова лінія</p> <p><i>Чудова думка втрачає всю свою цінність, коли вона погано висловлена (Вольтер). Моє слово – моя відповідальність. Слово – носій добра, істини й краси. Повноцінне функціонування мови – запорука розквіту держави. Мова злагоди й гармонії. Мій лексичний арсенал. Відновлення історичної пам'яті та формування почуття національної гідності. Повага до національно-культурних цінностей інших народів.</i></p> <p style="text-align: center;">Наскрізні лінії</p> <p>1. Здоров'я і безпека <i>Взаємозв'язок сприятливого стану мовленнєвого середовища та здоров'я людини. Мова творить, і мова руйнує. Цілющі властивості слова. Цілеспрямований розвиток власних фізичних і духовних сил, волі, можливостей свого організму.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність <i>Відповідальність за мовні вчинки. Відповідальність за результати спільної роботи. Мовний режим у родині й коледжі. Мовне обличчя мого міста (села). Мова – важливий чинник самовизначення нації, надійна основа розвитку країни. Вірність ідеям, принципам народної моралі та духовності. Розуміння громадянського обов'язку, готовність у будь-який час стати на захист Вітчизни.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток <i>Життєздатність людини й екологія слова. Мова злагоди й гармонії. Українська мова – живий організм-сад. Стимулювання відповідальності у сфері охорони довкілля. Раціональне використання води й ґрунтів. Піклування про цілісність і недоторканість природного світу навколо нас.</i></p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність <i>Піклування про саморозвиток як активний внесок у суспільний прогрес. Виховання потреби враховувати інтереси й особливості своїх партнерів</i></p>			
1	2	3	4
<p style="text-align: center;"><u>Знаннєвий компонент</u> Студент/студентка: <i>розуміє суть понять «лексична норма», «лексичне значення слів», «лексична сполучуваність слів», «слово і контекст», «лексична помилка»;</i></p>	4 год.	<p style="text-align: center;">Стилістичні засоби лексикології та фразеології</p> <p>Лексична норма. Лексична помилка. Лексичне значення слова. Слово й</p>	<p style="text-align: center;">Види роботи (рекомендовані): <i>переказування текстів різних стилів із творчим завданням;</i></p>

<p><i>розуміє</i> суть понять «порушення лексичної норми», «фразеологізми», «стилістичне забарвлення фразеологізмів»;</p> <p><i>пояснює</i> найпоширеніші випадки порушення лексичної норми;</p> <p><i>визначає</i> роль і стилістичні можливості вивчених лексичних одиниць;</p> <p><i>комунікативно доцільно використовує</i> їх у власному мовленні;</p> <p><i>визначає</i> роль і доречність використання фразеологічних засобів мови, їхню стилістичну функцію;</p> <p><i>усвідомлює</i> відмінність між фразеологічними синонімами й антонімами;</p> <p><i>використовує</i> лексичну синонімію як засіб виправлення не виправданих повторів, як засіб зв'язку речень у тексті;</p> <p><i>правильно й доречно використовує</i> фразеологізми відповідно до стилістичного забарвлення їх;</p> <p><i>визначає</i> доречність використання в тексті стилістично забарвлених лексичних, фразеологічних засобів мови.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i></p> <p><i>працює</i> у групі й <i>набуває досвіду</i> колективної роботи;</p> <p><i>дотримується</i> лексичної норми в усних і писемних висловленнях;</p> <p><i>уживає</i> слова відповідно до їхніх лексичних значень, <i>правильно використовує</i> у мовленні багатозначні слова, синоніми, антоніми, омоніми, слова в переносному значенні з урахуванням стилю</p>		<p>контекст; залежність значень слова від контексту.</p> <p>Слововживання: вибір слова.</p> <p>Слова власне українські й запозичені. Виправдані й небажані запозичення.</p> <p>Лексичні й фразеологічні синоніми, антоніми. Синонімічне багатство української мови.</p> <p>Найпоширеніші випадки порушення лексичних норм. Кальки з інших мов, недоречне вживання українських слів у невластивому їм значенні.</p> <p>Основні групи фразеологізмів; багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів.</p> <p>Уживання слів у фразеологізмах відповідно до їхнього стилістичного забарвлення.</p> <p>Стилістичне використання багатозначних слів, синонімів, антонімів і паронімів.</p> <p>Стилістичні особливості слів іншомовного походження.</p> <p>Стилістичне забарвлення лексики.</p> <p>Стилістичне забарвлення фразеологізмів</p>	<p><i>дискусія</i> на тему: «<i>Чи потрібні мові запозичення?</i>»;</p> <p><i>виступ</i> під час дискусії на тему: «<i>Грубість у спілкуванні – духовна слабкість чи демонстрування сили?</i>»;</p> <p><i>збагачення</i> тексту синонімами;</p> <p><i>складання</i> тексту рекомендаційного характеру на тему: «<i>Як уникати конфліктів з друзями?</i>»;</p> <p><i>написання</i> повідомлення на тему: «<i>Відображення в лексиці національного менталітету українців?</i>»;</p> <p><i>переказування</i> публіцистичного тексту</p>
---	--	---	--

<p>мовлення; <i>дотримується</i> лексичної сполучуваності слів; <i>виявляє й усуває</i> порушення лексичних норм, норм слововживання; <i>оцінює</i> власне й чуже мовлення з погляду точного, доречного й виразного слововживання; <i>висловлює</i> критичне ставлення щодо вживання українських слів у невластивому їм значенні, невмотивованого використання запозичень; <i>доречно проводить</i> синонімічну заміну з метою підсилення тієї чи іншої стилістичної ознаки; <i>аналізує</i> різні ситуації мовлення, виділяє учасників спілкування, визначає їхні наміри; <i>практично засвоює</i> морально-етичні й психологічні принципи спілкування і співпраці; <i>висловлює</i> міркування й пропозиції щодо гармонізації спілкування.</p> <p style="text-align: center;"><u>Ціннісний компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> <i>виявляє</i> та обґрунтовує особистісні й загальнолюдські цінності; <i>висловлює</i> власне розуміння цінностей; <i>демонструє</i> повагу до себе й інших, добираючи і вживаючи потрібні слова.</p> <p style="text-align: center;"><u>Емоційний компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> <i>висловлює</i> адекватні почуття і враження від почутого й прочитаного; <i>уміє керувати</i> почуттями відповідно до обставин.</p> <p style="text-align: center;"><u>Поведінковий компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> <i>демонструє</i> на заняттях активність, ініціативність,</p>			
---	--	--	--

відповідальність, комунікабельність, уміння налагоджувати стосунки під час групової діяльності			
Соціокультурна змістова лінія			
<i>Привабливість і цінність життя. Упорядкування життєвих пріоритетів. Освіта як складник успіху. Приклади цінностей та етичної поведінки. Суспільні статуси людини. Принципи як «центри» людського життя. Культура мовлення пов'язана з культурою мислення. Ознаки толерантної поведінки.</i>			
Наскрізнi лінії			
1. Здоров'я і безпека			
<i>Хороші й погані звички. Звички, що руйнують наше життя. Подолання залежності від згубних звичок.</i>			
2. Громадянська відповідальність			
<i>Турбота про інших. Приклади відповідального ставлення до життя й навчання. Колективна й особиста відповідальність.</i>			
3. Екологічна безпека і сталий розвиток			
<i>Екологічні проблеми твого краю. Цікаві й корисні справи. Жити у злагоді з природою й людьми. Екологія мовлення.</i>			
4. Підприємливість і фінансова грамотність			
<i>Формула успіху людини. Добродійність як найбільша цінність і шанована риса лідера. Планування фінансового добробуту. Переваги, загрози, недоліки улюбленої справи. Фінансовий контроль. Відповідальність за фінансові проблеми в родині</i>			
1	2	3	4
<p style="text-align: center;"><u>Знаннєвий компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> знає поняття «морфема»; розуміє особливості морфем; визначає способи словотвору; розрізняє спільнокореневі слова та слова з омонімічними коренями.</p> <p style="text-align: center;"><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> дотримується словотворчих норм сучасної української літературної мови; використовує доречно словотворчі засоби у власному усному й писемному мовленні;</p>	12 год.	<p style="text-align: center;">Словотворчі засоби стилістики</p> <p>Морфеми і словотвірна структура слова. Основні способи словотвору. Стилiстичне забарвлення значущих частин слова (префіксів і суфіксів). Словотворчі норми (правильне творення слів) Правопис. Основні орфограми в коренях, префіксах та суфіксах. Написання складних слів</p>	<p style="text-align: center;">Види роботи (рекомендовані):</p> <p><i>розбір слів за будовою; виділення твірної основи; утворення слів різними способами словотворення; визначення способу словотворення</i></p>

<p><i>правильно пише</i> слова з орфограмами в коренях, префіксах і суфіксах; <i>знаходить і виправляє</i> стилістичні помилки, пов'язані з неправильним уживанням словотворчих засобів.</p> <p style="text-align: center;"><u>Ціннісний компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>відчуває</i> відповідальність за дотримання словотворчих норм.</p> <p style="text-align: center;"><u>Поведінковий компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>демонструє</i> високу культуру поведінки</p>			
--	--	--	--

Соціокультурна змістова лінія

Право кожного бути самим собою. Успіх – це результат безперервної й наполегливої діяльності. Самоосвіта – шлях до успіху. Володіти інформацією – володіти світом.

Наскрізнi лінії

1. Здоров'я і безпека

Мовна чистота. Гігієна думок. Загартування протягом року. Говорити про себе й інших лише з повагою. Гумор – антибіотик від туги й депресії.

2. Громадянська відповідальність

Відповідальність за мовлене слово. Кроки до успіху. Успіх приходить до сміливих.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток

Піклування про цілість і недоторканність природного світу довкола нас – наш обов'язок. Свіже повітря, активний подих – основа здоров'я.

4. Підприємливість і фінансова грамотність

Як заробляти гроші в студентські роки. Вчитися витратити кошти (гроші). Боргова небезпека

1	2	3	4
<p style="text-align: center;"><u>Знаннєвий компонент</u></p> <p>Студент/студентка: знає поняття «конспект», «план», «тези», «тематичні виписки»; розрізняє види конспекту; усвідомлює необхідність дотримання етапів складання плану; називає етапи написання тематичних виписок.</p> <p style="text-align: center;"><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p>Студент/студентка: складає конспект, почутого й прочитаного, план (складний), тези; робить тематичні виписки; переказує (стисло і близько до тексту) прослуханий або прочитаний текст художнього чи публіцистичного стилів обсягом 350-400 слів, підпорядковуючи висловлювання темі та основній думці, ураховуючи комунікативне завдання.</p> <p style="text-align: center;"><u>Ціннісний компонент</u></p> <p>Студент/студентка: висловлює своє ставлення до прочитаного; висловлює критичне ставлення до опрацьованого матеріалу.</p> <p style="text-align: center;"><u>Поведінковий компонент</u></p> <p>Студент демонструє: високу культуру поведінки</p>	<p style="text-align: center;">12 год.</p>	<p style="text-align: center;">Сприймання чужого мовлення. Відтворення готового тексту</p> <p>Перекази Усний переказ тексту публіцистичного або художнього стилю із творчим завданням (висловленням власного ставлення до подій, героїв тощо). Письмовий переказ тексту художнього або публіцистичного стилю із творчим завданням (висловленням власного ставлення до подій, героїв, їхніх вчинків та ін.) Конспект як різновид стислого переказу висловлювань, що сприймаються на слух. Конспект прочитаної науково-популярної статті. Тематичні виписки, план (складний), тези</p>	<p style="text-align: center;">Види роботи (рекомендовані):</p> <p>читання текстів різних стилів; написання конспекту прочитаного, тематичних виписок; оформлення конспекту; складання плану, тез; циткування</p>

Соціокультурна змістова лінія

Що більше світла і добра в житті – то краще. Робить добрі справи – і світ довкола вас стане добрішим. Усі успіхи починаються із самодисципліни. Добра слава і ганьба. Доброму добра пам'ять. Професійна мораль. Моральні чесноти українців.

Наскрізнi лінії

1. Здоров'я і безпека

Бадьорий і веселий настрій – найдієвіші ліки для фізичного здоров'я. Здоров'я переважає всі життєві блага. Здоров'я – перша сходинка до щастя (Сократ). Природа – найкращий лікар. Заборона й несприйняття насилля, мародерства, обману, святотатства. Небезпека скасування моральних заборон. Розумні потреби. Аморальні стилі поведінки (демагогія, бюрократизм, міщанство, відчуження).

2. Громадянська відповідальність

Бути людиною – це відчувати свою відповідальність (А. Сент-Екзюпері). Правильний розподіл часу. Критичне ставлення до переконань. Бережне ставлення до культурного спадку.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток

Перший обов'язок того, хто хоче бути здоровим, – очистити навколо себе повітря (Р. Роллан).

Вияви гуманності у ставленні до всього живого. Бережне ставлення до культурного спадку. Екологічно чистий транспорт в Україні.

4. Підприємливість і фінансова грамотність

Без довіри бізнес не розвивається. Поразки в бізнесі мають загартувувати, спонукати мислити й навчатися. Доброзичливі взаємини – запорука успіху.

Визнання права власності й повага до нього. Ініціативність як здатність людини самостійно започаткувати свою справу.

Майстри своєї справи

1	2	3	4
<u>Знаннєвий компонент</u>	24 год.	Практична стилістика і культура мовлення. Морфологічні засоби стилістики.	Види роботи (рекомендовані):
<p><i>Студент/студентка:</i> розуміє суть поняття «морфологічна норма»; усвідомлює зв'язок морфологічної норми з граматичним значенням і граматичними категоріями самостійних і службових частин мови; розрізняє морфологічні норми, пов'язані з особливостями словозміни, уживання й поєднання різних частин мови в усному мовленні й на письмі;</p>		<p>Стилістичне забарвлення граматичних форм. Іменник Поняття роду, числа Іменники спільного і подвійного</p>	<p>складання діалогів із використанням іменників на позначення назв осіб за видом діяльності у формі чоловічого та жіночого роду; складання речень з іменниками спільного роду</p>

<p>знає норми вживання самостійних та службових частин мови в усному та писемному мовленні; <i>дотримується</i> правил написання відмінкових закінчень відмінюваних частин мови; <i>коментує</i> норми використання самостійних і службових частин мови та узгодження їх, посилаючись на правила та граматичні закономірності слововживання; знає правила правопису.</p> <p style="text-align: center;"><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>користується</i> словниками, довідковою літературою й електронними ресурсами для перевірки й удосконалення власного рівня засвоєння морфологічних норм; <i>аналізує</i> усні й письмові тексти щодо дотримання морфологічних норм; <i>виявляє й аналізує</i> порушення морфологічних норм; <i>знаходить</i> у тексті стилістично забарвлені морфологічні засоби; <i>правильно пише</i> слова із визначеними орфограмами; <i>знаходить помилки</i> на вивчені правила і виправляє їх; <i>проводить рефлексію</i> власної мовленнєвої діяльності щодо дотримання морфологічних норм, за потреби <i>корегує</i> її.</p> <p style="text-align: center;"><u>Ціннісний компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>висловлює</i> критичне ставлення до опрацьованого дидактичного матеріалу.</p> <p style="text-align: center;"><u>Поведінковий компонент</u></p> <p>Студент/студентка:</p>		<p>родів. Визначення роду невідмінюваних іменників та абревіатур, правила вживання їх. Складні випадки відмінювання іменників. Особливості кличного відмінка. Творення й відмінювання чоловічих та жіночих імен по батькові</p> <p>Прикметник Відмінкові закінчення прикметників. Вищий і найвищий ступені порівняння прикметників.</p> <p>Прислівник Правопис прислівників. Розрізнення прислівників і співзвучних сполук</p> <p>Числівник Особливості відмінювання числівників та їх зв'язок з іменниками.</p> <p>Дієслово, дієслівні форми Службові частини мови Правопис часток НЕ, НІ з різними частинами мови</p>	<p>(<i>бідолаха, причепа, базіка, трудяга, ледащо, шульга, староста, ручище, забудько тощо</i>); <i>складання розповіді</i> про подорож Україною або світом із зазначенням назв мешканців за місцем проживання; <i>написання</i> пропозиції одnogрупнику / одnogрупниці спільно спланувати дозвілля у вихідний день й згоди/відмови у відповідь; <i>написання</i> електронного листа; <i>написання привітання</i> близькій людині, викладачеві, студентам коледжу; <i>написання</i> застережень молодшим дітям щодо небезпечної поведінки на воді й біля водойм; <i>висловлення</i> співчуття близькій людині; <i>написання</i> звернення до громадян міста (села) щодо чистоти довкілля; <i>коментування</i> висловлювань відомих людей щодо збереження природи, охорони довкілля</p>
---	--	---	--

<p><i>відчуває відповідальність за власний рівень мовленнєвої культури, зокрема за дотримання морфологічних норм в усному й писемному мовленні;</i> <i>ініціює конкретні заходи, бере участь у моделюванні навчальних ситуацій, спрямованих на поліпшення умов засвоєння морфологічних норм;</i> <i>висловлює пропозиції щодо подолання труднощів у засвоєнні проблемних питань з теми;</i> <i>демонструє небайдужість у розгляді питань дотримання морфологічних норм, помічає й коректно виправляє морфологічні помилки у власних і чужих усних і письмових текстах (висловлюваннях)</i></p>			
---	--	--	--

Соціокультурна змістова лінія

Скарби, що визначають сенс життя. Сьогодення нашої країни. Духовні цінності. Соціальне піклування (піклування про інших, про родину, про людей похилого віку...). Нове в культурі мого народу. Наслідування чи ігнорування традицій. Культурні запозичення. Як не відцуратися своїх національних витоків.

Наскрізнi лінії

1. Здоров'я і безпека.

Відпочинок і спокій – найкращі ліки. Рухайся більше – проживеш довше. Гімнастика – цілюща частина медицини. Позитивні думки й неконфліктна поведінка – запорука здоров'я. Взаємозв'язок мовної практики і здоров'я людини. Мова й безпека країни.

2. Громадянська відповідальність.

Відповідальність формує патріотизм. Роль кожного громадянина у відродженні традицій і зміцненні державності. Роль кожного громадянина в процесі розвитку мови. Мовні обов'язки громадянина України. Відповідальність кожного за долю мови.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Природа не пробачає жартів і насилля над нею. Природа – єдина книга, кожна сторінка якої сповнена глибокого змісту (Й. Гете). Раціональне використання природних ресурсів. Переваги велосипеда як екологічно чистого виду транспорту. Облаштування парків, алей, набережних. Благоустрій прибудинкових територій. Національні архітектурні традиції.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Навчаймося працювати ефективно й результативно. Фінансові заощадження як ознака фінансової грамотності

1	2	3	4
<p style="text-align: center;"><u>Знаннєвий компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> розуміє суть понять «синтаксична норма», «синтаксичне керування», «синтаксична помилка»; усвідомлює важливість синтаксичних умінь для розвитку мислення й мовлення; знає правила побудови простих та складних речень. розуміє суть понять «пунктуаційна норма», «розділові знаки»; усвідомлює важливість пунктуаційної нормативності; знає правила вживання розділових знаків.</p> <p style="text-align: center;"><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p><i>Студент/студентка:</i> виявляє порушення синтаксичних зв'язків; уміє граматично правильно поєднувати слова в реченнях і словосполученнях; аналізує в тексті й реченнях приклади порушення синтаксичної норми; висловлює припущення про взаємозв'язок синтаксичної норми і чіткості, логічності, ясності тексту; виявляє у реченнях порушення правил синтаксичного керування й узгодження; пропонує правильні варіанти під час редагування тексту й речень; помічає і виправляє пунктуаційні помилки; інтонує текст відповідно до поставлених у ньому розділових знаків; аналізує в тексті розділові знаки.</p>	<p>14 год.</p>	<p style="text-align: center;">Стилістика простих речень</p> <p>Синтаксична норма. Просте речення Порядок слів у реченні. Види простих речень. Прості ускладнені речення. Пунктуаційна норма. Тире між підметом і присудком у простому реченні. Розділові знаки у простих реченнях, ускладнених</p> <ul style="list-style-type: none"> - звертаннями; - однорідними членами речення; - відокремленими означеннями, прикладками, обставинами; - вставними словами й вставними компонентами 	<p style="text-align: center;">Види роботи (рекомендовані):</p> <p><i>редагування</i> тексту/речень; <i>діалогування</i> на теми: «Яку особистість називають сильною?», «Чи здатна одна людина змінити світ на краще?»; «Корисне дозвілля»; колективне <i>складання</i> <i>розповіді</i> про уявну (віртуальну) мандрівку Україною; <i>ускладнення</i> простих речень порівняльними зворотами та звертаннями; <i>складання</i> особистої програми охорони довкілля; <i>висловлення</i> захоплення красою природи в улюблену пору року; <i>висловлення</i> <i>пропозиції</i> допомогти літній людині; <i>модельовання</i> речень, ускладнених звертаннями. <i>укладання рекомендацій</i> щодо покрокового навантаження під час заняття спортом; <i>складання</i> розповіді про можливості для занять</p>
	<p>10 год</p>	<p style="text-align: center;">Стилістика складних речень</p> <p>Синтаксична норма. Поняття складного речення. Види складних речень. Пунктуаційна норма. Пунктограми у складному реченні. Кома у складному реченні. Крапка з комою у складному реченні. Двокрапка у складному реченні. Тире у складному реченні</p>	

<p style="text-align: center;"><u>Ціннісний компонент</u></p> <p>Студент/студентка демонструє: <i>здатність</i> логічно мислити; <i>жвавий інтерес</i> до своєї мовної освіти, до прав людини і питань справедливості в суспільстві; <i>готовність</i> до навчання з метою покращення власної поведінки; <i>упевненість</i> у процесі захисту прав людини і її цінностей; <i>пунктуаційну грамотність</i>; <i>готовність</i> до навчання з метою покращення власної грамотності; <i>жвавий інтерес</i> до літературної мови; <i>розуміння</i> зв'язку між пунктуацією й інтонацією.</p> <p style="text-align: center;"><u>Емоційний компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>висловлює</i> адекватні почуття у процесі роботи і враження від результатів її; <i>відчуває</i> емоційне задоволення від спостереження за красою довкілля; <i>виражає</i> за допомогою інтонації почуття й емоції під час читання й переказування тексту.</p> <p style="text-align: center;"><u>Поведінковий компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>ініціює</i> нові види роботи; спілкування, обмін інформацією з одногрупниками; <i>висловлює</i> пропозиції щодо активізації роботи на занятті; <i>демонструє</i> небайдужість, активність у розгляді питань теми; <i>висловлює</i> пропозиції щодо поліпшення правописної грамотності</p>	<p>8 год.</p>	<p style="text-align: center;">Стилістика речень із різними способами вираження чужого мовлення</p> <p>Пряма й непряма мова, її призначення. Пунктограми при прямій мові</p>	<p>спортом у вашому місті (селі); <i>висловлення</i> захоплення наполегливістю й досягненнями українських параолімпійців; <i>записування</i> сприйнятого на слух тексту, пунктуаційне редагування речень; <i>конструювання</i> речень; <i>використання</i> речень зі звертаннями з різною комунікативною метою; <i>написання</i> власного висловлювання; <i>діалогів</i> на тему: «На добро відповідай добром... А на зло?», «Чому Ліна Костенко назвала страшними слова «дволикість», «дворушництво», «двозначність», «двомовність», «двоєдушність»?», «Чи погоджуєтесь ви з думкою про те, що найвеличнішою може бути проста, звичайна людина?»</p>
---	----------------------	---	---

Соціокультурна змістова лінія

Гуманний світ. Уміння любити й бути щасливим. Життєві цілі. Благодійність як норма життя. Волонтерство в сучасній Україні. Порозуміння з друзями. Ознаки гармонійних стосунків між дітьми й дорослими. Як відновити довіру? Чи варто довіряти людям? Норми суспільної поведінки.

Наскрізні лінії

1. Здоров'я і безпека

Позитивні емоції – запорука здоров'я людини. Життя без конфліктів. Безпечне дозвілля.

Екологічна безпека й здоров'я людини. Покращення середовища життя в міській і сільській місцевостях.

2. Громадянська відповідальність.

Сила волі. Відповідальність за чистий простір довкола себе. Відповідальність за кожне написане слово.

Надійність і довіра в стосунках. Обов'язок перед рідними, друзями. Громадянські цінності. Взаємодія громадян заради спільних інтересів.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Життя в гармонії з природою. Читання книжок як засіб самоосвіти, самовдосконалення. Безпека на воді. Небезпечні розваги молоді.

Відповідальність за недбале ставлення до природи. Темп міського життя і втрата соціальних зв'язків між людьми.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Мої заощадження. Фінансова відповідальність кожного.

Інноваційність і творчість – передумова успіху. Повага до чужої власності

1	2	3	4
<p><u>Знансвий компонент</u></p> <p>Студент/студентка: розуміє суть понять «риторика», «мовленнева ситуація», «мовець», «аудиторія», «текст», «комунікативний намір», «мовленсвий вчинок»; усвідомлює важливість риторики й риторичних умінь; називає умови успішного спілкування; риси, притаманні цікавому мовцеві, цікавому</p>	24 год.	<p>Риторика</p> <p>Вибір теми, визначення мети виступу. Залежність теми, жанру висловлення, задуму від мети спілкування й адресата мовлення. Добір матеріалу та його систематизація. Робота з джерелами інформації. Види запису зібраного матеріалу для виступу (докладний</p>	<p>Види роботи (рекомендовані): визначення теми й мети виступу; збирання матеріалу, аргументів для виступу; аналіз тексту виступу; складання виступу відповідно до обраного фаху</p>

<p>співрозмовнику; <i>називає</i> етапи підготовки виступу; <i>відрізняє</i> мовленнєву дію й мовленнєвий вчинок; <i>виявляє</i> комунікативні наміри мовця.</p> <p style="text-align: center;"><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p>Студент/студентка: <i>організовує</i> свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>визначає</i> тему й мету майбутнього висловлювання відповідно до комунікативного завдання та особливостей аудиторії слухачів; <i>добирає</i> ілюстративно-фактичний матеріал з урахуванням стилістичних особливостей виступу; <i>складає</i> простий та складний план виступу; <i>аналізує</i> структурні частини виступу, удосконалюючи його композицію; <i>редагує</i> вже складений текст; <i>запам'ятовує</i> (наближено) текст виступу; <i>добирає</i> найбільш доцільні виражальні засоби мовного та мовленнєвого оформлення; <i>користується</i> різними джерелами інформації; <i>складає</i> виступ та виголошує його, використовуючи різні прийоми контакту з аудиторією, дотримується загальноприйнятих норм культури спілкування; <i>виступає</i> публічно; <i>уміє</i> моделювати аудиторію; <i>налагоджує</i> контакт зі слухачем (слухачами); <i>аналізує</i> чужий і власний текст; <i>знаходить і зіставляє</i> різні тексти публічних виступів;</p>		<p>запис виступу, його конспект, тези, докладний і короткий плани).</p> <p>Відбір мовних засобів залежно від мети спілкування й адресата мовлення. Удосконалення виступу щодо вимог до культури мовлення.</p> <p style="text-align: center;">Виступ з промовою</p> <p>Основні способи виступу (читання тексту промови, відтворення його по пам'яті з читання окремих фрагментів, вільна імпровізація, відповіді на запитання, ведення полеміки).</p> <p>Використання прийомів встановлення і збереження контакту з аудиторією.</p> <p>Культура публічного виступу.</p> <p>Сприймання чужого мовлення. Створення власних висловлювань. Діалогічне мовлення. Монологічне мовлення</p>	<p><i>моделювання</i> аудиторії; <i>моделювання</i> ситуації спілкування; <i>аналіз</i> змісту висловлень; <i>переказування</i> вірцевих текстів промов; <i>складання</i> плану виступу; <i>підготовка</i> композиційних частин виступу (вступу, основної частини і висновків); <i>підготовка</i> різних варіантів вступу і висновку до конкретної теми; <i>написання</i> тексту публічного виступу; <i>запам'ятовування</i> тексту виступу; <i>тренування</i> виступу; <i>добір аргументів</i> до конкретної тези; <i>добір фразеологізмів</i> до теми виступу; <i>аналіз</i> власного і чужих виступів; <i>визначення</i> комунікативних намірів мовців за текстом промови; <i>оцінювання</i> мовленнєвого вчинку; <i>висловлення</i> особистого ставлення до почутого</p>
---	--	--	---

порівнює, аналізує, оцінює мовленнєві вчинки тощо.

Ціннісний компонент

Студент/студентка демонструє:

готовність до критичного мислення;

готовність висловлювати власну думку;

живий інтерес до обговорень питань;

упевненість під час захисту своєї позиції, цінностей.

Емоційний компонент

Студент/студентка:

відчуває задоволення від добре виголошеної промови;

переймається результатами своєї роботи;

захоплюється промовами відомих ораторів, прагне наслідувати їх.

Поведінковий компонент

Студент/студентка:

ініціює обговорення публічних промов;

висловлює пропозиції щодо вдосконалення риторичної майстерності;

демонструє впевненість під час виголошення промови;

бере на себе відповідальність за свої мовленнєві вчинки;

демонструє небайдужість, активність у розгляді питань теми

Соціокультурна змістова лінія

Як відновити джерела формування високої мовної культури? Мовний простір у моєму місті (селі), моїй родині. Мовний режим у коледжі. Мова у книзі рекордів України.

Наскрізні лінії

1. Здоров'я й безпека. *Здоров'я як особистісна цінність. Мовний режим у коледжі й місті (селі).*

2. Громадянська відповідальність.

Відповідальність за мовні вчинки. Відповідальність за результати спільної роботи. Відповідальність за прийняте рішення.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Жити в гармонії з суспільством. Відновлювані джерела енергії. Заощадження тепла й енергії. Збереження біологічного різноманіття Землі. Участь кожної людини у вирішенні екологічних проблем.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Спільна діяльність. Розподіл обов'язків і відповідальності

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк Т. М., Стрижаковська О. С., Авдіковська Л. М. Українська мова: навч. посіб. для студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації. Чернівці: ДрукАрт, 2014.
2. Авраменко О. М. Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 класу загальн. серед. освіти. К.: Грамота, 2018.
3. Голуб Н. Б., Новосолова В. І. Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 класу загальн. серед. освіти. К.: Педагогічна думка, 2018.
4. Глазова О. П. Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 класу загальн. серед. освіти. Харків: Ранок, 2018.
5. Заболотний О. В., Заболотний В. В. Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 класу загальн. серед. освіти. К.: Генеза, 2018.
6. Шевчук С. В. Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 класу загальн. серед. освіти. К.; Ірпінь: Перун, 2018.
7. Юшук І. П. Українська мова: практикум з правопису української мови. К.: Освіта, 2012.
8. Юшук І. П. Українська мова (рівень стандарту) : підручник для 10 класу загальн. серед. освіти. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2018.

навчальних досягнень студентів з української мови

Оцінювання результатів вивчення української мови здійснюється на основі функціонального підходу до навчання мовного курсу, який насамперед має забезпечити студентам уміння ефективно користуватися мовою як засобом пізнання, комунікації; високу мовну культуру особистості; сприяти формуванню громадянської позиції, національної самосвідомості.

Говоріння та письмо (діалогічне та монологічне мовлення)

Під час перевірки складених студентами висловлювань (діалогів, усних і письмових переказів та творів) ураховується ступінь повноти вираження теми, міра самостійності виконання роботи, ступінь вияву творчих здібностей, особистого ставлення до змісту висловлювання.

Діалогічне мовлення:

1. *Перевіряється здатність студентів:*

- а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється;
- б) демонструвати вміння:
 - складати діалог відповідно до запропонованої ситуації й мети спілкування;
 - самостійно досягати комунікативної мети;
 - використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету;
 - дотримуватися теми спілкування;
 - додержувати правил спілкування;
 - дотримуватися норм літературної мови;
 - демонструвати певний рівень вправності у процесі діалогу (стилість, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо);
- в) висловлювати особисту позицію щодо теми, яка обговорюється;
- г) аргументувати висловлені тези, ввічливо спростовувати помилкові висловлювання співрозмовника.

Зазначені характеристики діалогу є основними критеріями при його оцінюванні.

Перевірка рівня сформованості діалогічного мовлення здійснюється таким чином: викладач пропонує двом студентам вибрати одну із запропонованих тем чи мовленнєвих ситуацій (теми чи ситуації пропонуються різного рівня складності), обдумати її й обговорити із товаришем перед групою у формі діалогу протягом 3-5 хвилин. Оцінка ставиться кожному студентові.

2. *Матеріал для контрольних завдань* добирається з урахуванням тематики соціокультурної змістової лінії чинної програми, рівня підготовки, вікових особливостей та пізнавальних інтересів студентів.

3. *Одиниця контролю:* діалог, складений двома студентами (до 16-20 реплік).

4. *Оцінювання.*

Критерії оцінювання

Рівень	Бал	Характеристика складених студентами діалогів
Початковий (Бали цього рівня одержують студенти,	1	У студента виникають значні труднощі у підтриманні діалогу. Здебільшого він відповідає на запитання лише "так" або "ні" чи аналогічними уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру.
	2	Студент відповідає на елементарні запитання короткими репліками, що містять недоліки різного характеру, але сам досягти комунікативної мети не може.

успіхи яких у самостійному складанні діалогу поки що незначні)	3	Студент бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання, припускаючись помилок різного характеру. Проте комунікативна мета досягається ним лише частково.
Середній (Балів цього рівня заслуговують студенти, які досягли певних	4	Студент бере участь у діалозі з нескладної за змістом теми, в основному досягає мети спілкування, проте репліки його недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином ситуацію спілкування, не відзначаються послідовністю, доказовістю; допускає помилки у доборі слів, побудові речень, їх інтонуванні тощо.
результатів у складанні діалогу за двома — чотирма показниками з нескладної теми, але за іншими критеріями результати поки що незначні)	5	Студент бере участь у діалозі за нескладною за змістом мовленнєвою ситуацією, додержується елементарних правил поведінки в розмові, загалом досягає комунікативної мети, проте допускає відхилення від теми; мовлення його характеризується стереотипністю, недостатньою різноманітністю і потребує істотної корекції тощо.
	6	Студент успішно досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, його репліки загалом є змістовними, відповідають основним правилам поведінки у розмові, нормам етикету, проте йому не вистачає самостійності суджень, їх аргументації, новизни, лаконізму в досягненні комунікативної мети, наявна певна кількість помилок у мовному оформленні реплік тощо.
Достатній (Балів цього рівня заслуговують студенти, які самостійно, у цілому вправно за більшістю критеріїв склали діалог з теми, що містить певну проблему, продемонстрували належну культуру спілкування, проте за деякими з критеріїв (від 2-х до 4-х) їх мовлення ще містить певні недоліки.)	7	Діалогічне мовлення студента за своїм змістом спрямовується на розв'язання певної проблеми, загалом є змістовним, набирає деяких рис невимушеності; з'являються елементи особистісної позиції щодо предмета обговорення; правила спілкування в цілому додержано, але ще є істотні недоліки (за 4-ма критеріями): невисокий рівень самостійності й аргументованості суджень, можуть траплятися відхилення від теми, помилки в мовному оформленні реплік тощо.
	8	Студент загалом вправно бере участь у діалозі за ситуацією, що містить певну проблему, досягаючи комунікативної мети, висловлює судження і певною мірою аргументує їх за допомогою загальновідомих фактів, у діалозі з'являються елементи оцінних характеристик, узагальнень, що базуються на використанні прислів'їв і приказок, проте допускаються певні недоліки за кількома критеріями (3-ма).
	9	Студенти самостійно складають діалог з проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності й культури мовлення (чітко висловлюють думки, виявляють уміння формулювати цікаве запитання, дати влучну, дотепну відповідь, виявляють толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника), але в діалозі є певні недоліки за 2-ма критеріями, наприклад: нечітко виражена особиста позиція співбесідників, аргументація не відзначається оригінальністю тощо.

Високий (Балів цього рівня заслуговують студенти, які продемонстрували високу культуру спілкування, переконливо аргументуючи свої думки з приводу проблемної теми, даючи можливість висловитися партнерові по діалогу; змогли зіставити різні погляди на той самий предмет, навести аргументи «за» і «проти» в їх обговоренні тощо)	10	Студенти складають діалог за проблемною ситуацією, демонструючи належний рівень мовленнєвої культури, вміння формулювати думки, обґрунтовуючи власну позицію, виявляють готовність уважно і доброзичливо вислухати співрозмовника, даючи можливість висловитися партнерові по діалогу; додержують правил мовленнєвого етикету; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу звичайно відповідає нормам, проте за одним із критеріїв можливі певні недоліки.
	11	Студенти складають діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самі визначають проблему для обговорення), переконливо й оригінально аргументують свою позицію, зіставляють різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до обговорюваної проблеми, виявляють повагу до думки співрозмовника; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу відповідає нормам.
	12	Студенти складають глибокий за змістом і досконалий за формою діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самі визначають проблему для обговорення), демонструючи вміння уважно і доброзичливо вислухати співрозмовника, коротко, виразно, оригінально сформулювати свою думку, дібрати цікаві, влучні, дотепні, переконливі аргументи на захист своєї позиції, у тому числі й з власного життєвого досвіду, зіставити різні погляди на той самий предмет; здатні змінити свою думку в разі незаперечних аргументів співрозмовника; додержують правил поведінки і мовленнєвого етикету в розмові.

Мовне оформлення оцінюють орієнтовно, спираючись на досвід викладача і не підраховуючи помилок (зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

Примітка. Під **мовним оформленням** діалогу, тексту треба розуміти наявність/відсутність порушень лексичних, фразеологічних, граматичних (морфологічних, синтаксичних), стилістичних, орфоепічних, акцентологічних, інтонаційних норм української літературної мови, а також соціальних норм українського мовленнєвого етикету.

Монологічне мовлення

Говоріння (усні переказ і твір), письмо (письмові переказ і твір)

1. Перевіряється здатність студента

- а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається (усно чи письмово);
- б) демонструвати вміння:
 - будувати висловлювання певного обсягу, добираючи і впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод із кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);
 - ураховувати мету спілкування, адресата мовлення;
 - розкривати тему висловлювання;

- виразно відображати основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний;
- викладати матеріал логічно, послідовно;
- використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови;
- додержуватися єдності стилю;

в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:

- трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання;
- створювати оригінальний текст певного стилю;
- аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;
- викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

Організація контролю здійснюється за одним із двох варіантів.

Варіант перший: усі студенти виконують роботу самостійно.

Варіант другий: студенти складають висловлювання на основі диференційованого підходу (для початкового рівня пропонуються докладні допоміжні матеріали, для середнього – (допоміжні матеріали загального характеру, а для одержання балів достатнього і високого рівнів необхідно написати переказ чи твір самостійно).

Перевірка здатності **говорити** (усно переказувати чи створювати текст) здійснюється індивідуально: викладач пропонує певне завдання (переказати зміст матеріалу докладно, стисло, вибірково; самостійно створити висловлювання на відповідну тему) і дає студентові час на підготовку.

Перевірка здатності **письмово** переказувати і створювати текст здійснюється фронтально: студентам пропонується переказати прочитаний викладачем (за традиційною методикою або самостійно прочитаний) текст чи інший матеріал для переказу або самостійно написати твір.

2. Матеріал для контрольного завдання.

а) Переказ.

Матеріалом для переказу (усного/письмового) можуть бути: текст, що його читає викладач, або попередньо опрацьований текст; самостійно прочитаний матеріал із газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі, розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо (кількість слів для переказу 350-450).

Тривалість звучання усного переказу — 3-5 хвилин.

б) Твір

Матеріалом для твору (усного/письмового) можуть бути: тема, сформульована на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного та проаналізованого художнього твору; а також пропоновані для окремих студентів допоміжні матеріали (якщо обирається варіант диференційованого підходу до оцінювання).

3. *Одиниця контролю:* усне/письмове висловлювання студентів.

Обсяг письмового твору – 3 -3,5 сторінки.

4. *Оцінювання.*

У монологічному висловлюванні оцінюють його зміст і форму (мовне оформлення). За усне висловлювання (переказ, твір) ставлять одну оцінку — за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід викладача і не підраховуючи помилок, зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

За письмове мовлення виставляють також одну оцінку: на основі підрахунку допущених недоліків за зміст і помилок за мовне оформлення, урахуваючи їх співвідношення.

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			орфографія і пунктуація	лексична, граматична і стилістична
Початковий (Бали цього рівня одержують студенти, які не досягають значного успіху за жодним із визначених критеріїв.)	1	Студент будує лише окремі, не пов'язані між собою речення; лексика висловлювання дуже бідна.	15-16 і більше	9-10
	2	Студент будує лише окремі фрагменти висловлювання; лексика і граматична будова мовлення бідна й одноманітна.	13-14	
	3	За обсягом робота складає менше половини від норми; висловлювання не є завершеним текстом, хибує на непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика і граматична будова бідна.	11-12	
Середній (Балів цього рівня заслуговують студенти, які будують текст, що за критерієм обсягу, повноти відтворення інформації і зв'язності значною мірою задовольняє норму, але за іншими критеріями результати істотно нижчі)	4	Усне чи письмове висловлювання за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується уже певною завершеністю, зв'язністю; проте є недоліки за рядом показників (до семи), наприклад: відзначається неповнотою і поверховістю в розкритті теми; порушенням послідовності викладу; не розрізняється основна та другорядна інформація; добір слів не завжди вдалий (у разі переказу — не використано авторську лексику).	9-10	7-8
	5	За обсягом робота наближається до норми, у цілому є завершеною, тема значною мірою розкрита, але трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, основна думка не проглядається, бракує єдності стилю та ін.	7-8	
	6	За обсягом висловлювання сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але робота характеризується недоліками за кількома показниками (до п'яти): помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий тощо.	5-6	
Достатній (Балів цього рівня заслуговують студенти, які досить вправно будують текст за більшістю критеріїв, але за деякими з них ще припускаються недоліків.)	7	Студент самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст (у разі переказу - з урахуванням виду переказу), вдало добирає лексичні засоби (у разі переказу - використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але в роботі є недоліки (до чотирьох), наприклад: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; основна думка не аргументована тощо.	4	5-6
	8	Студент самостійно будує достатньо повне (у разі переказу - з урахуванням виду переказу), осмислене, самостійно і в цілому вдало написане висловлювання, проте трапляються ще недоліки за певними показниками (до трьох).	3	

	9	Студент самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст (у разі переказу - з урахуванням виду переказу); розкриває тему, висловлює основну думку (у разі переказу - авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (у разі переказу - використовує авторські засоби виразності, образності мовлення); однак припускається окремих недоліків (за двома показниками): здебільшого це відсутність виразної особистісної позиції чи належної її аргументації тощо.	1 + 1 (негруба)	
Високий (Балів цього рівня заслуговують студенти, які вправно за змістом і формою будують текст; висловлюють і аргументують свою думку; вміють зіставляти різні погляди на той самий предмет, оцінювати аргументи на їх доказовість, обирати один із них; окрім того, пристосовують висловлювання до особливостей певної мовленнєвої ситуації, комунікативного завдання)	10	Студент самостійно будує послідовний, повний (у разі переказу - з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему; (у разі переказу - зіставляє свою позицію з авторською); робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, додержанням стильової єдності і виразності тексту; але за одним із критеріїв допущено недолік.	1	3
	11	Студент самостійно будує послідовний, повний (у разі переказу - з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання; висловлює власну думку, зіставляє її з думками своїх одногрупників (у разі переказу - враховує авторську позицію), уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота в цілому відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.	1 (негруба)	2
	12	Студент самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, усвідомлює можливості використання тієї чи іншої інформації для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю	—	1

Під час виведення єдиної оцінки за письмову роботу до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додають кількість балів за мовне оформлення і їхня сума ділиться на два. При цьому якщо частка не є цілим числом, то вона заокруглюється в бік більшого числа.

Оцінювання мовних знань і вмінь

Видами оцінювання навчальних досягнень студентів з української мови є *поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та державна підсумкова атестація*.

Поточне оцінювання – це процес встановлення рівня навчальних досягнень студентів в оволодінні змістом предмета, умінь та навичками відповідно до вимог програми. Поточне оцінювання носить заохочувальний, стимулюючий та діагностико-корегуючий характер, його

необхідність визначається викладачем.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі поурочного вивчення теми. Його основними завданнями є встановлення й оцінювання рівнів розуміння й первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між цими елементами та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь та навичок. Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове і фронтальне опитування (усно й письмово); виконання студентами різних видів письмових робіт; робота (взаємоконтроль) студентів у парах і малих групах; виконання завдань для самоконтролю тощо.

Тематичний контроль передбачає оцінювання засвоєних знань з кожної теми, що дає змогу усунути можливість випадковості при виведенні підсумкових оцінок. Формами тематичного контролю можуть бути самостійні роботи, що передбачають розгорнуті відповіді на запитання з елементами характеристики того чи іншого мовного явища; тестові завдання; завдання на редагування, відтворення достовірності (наприклад, формулювання правила, прикладів до нього тощо).

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру або навчального року; підсумкову оцінку за семестр виставляють за результатами тематичного оцінювання, за рік — на основі семестрових оцінок.

Для контрольної перевірки використовуються завдання тестового характеру, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Одиницею контролю є вибрані студентами правильні варіанти виконання завдань тестового характеру та самостійно дібрані приклади. Оцінювання здійснюється таким чином, щоб за зазначену роботу студент міг одержати від 1 бала (за сумлінну роботу, яка не дала задовільного результату) до 12 балів (за бездоганно виконану роботу). При оцінюванні розрізняють грубі та негрубі помилки; виправляються, але не враховуються такі ж орфографічні та пунктуаційні помилки, які чинні при оцінюванні контрольного диктанту.

Оцінювання усних відповідей студентів

Усне опитування є одним із способів перевірки знань, умінь і навичок студентів з української мови. При оцінюванні відповіді студента потрібно керуватися такими критеріями: правильність і повнота відповіді; ступінь усвідомленості, розуміння вивченого; здатність практично реалізувати набуті знання; мовленнєве оформлення відповіді; рівень самостійності студента під час усної відповіді.

Відповідь студента має бути зв'язною, логічно послідовною, тематично та ідейно достовірною; відповідаючи, студент повинен виявляти теоретичні знання з тієї чи іншої теми, вміння практично застосовувати правила, обґрунтовувати їх, аналізувати визначені Програмою мовні явища.

Високий рівень знань оцінюється «11» та «10» балами, якщо студент ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки; застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно дібрані; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.

Достатній рівень знань оцінюється від «9» до «7» балів, якщо студент дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й високий рівень, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауважень викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу, у мовленнєвому оформленні усної відповіді.

Середній рівень знань оцінюється від «6» до «4» балів, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає помилки в формулюванні правил; не вмє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді.

Початковий рівень знань оцінюється від «3» до «1» балів, якщо студент не виявляє знань більшої частини вивченого матеріалу, допускає суттєві помилки у формулюванні правил, що

спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.

Позитивна кількість балів може виставлятися не тільки за одну відповідь (коли на перевірку знань студента відводиться певний час), а й за кілька відповідей студента протягом заняття.

Оцінювання правописних (орфографічних і пунктуаційних) умінь студентів

При оцінюванні знань та умінь студентів необхідно розрізнати поточний, тематичний та підсумковий контроль знань.

Оцінювання навчальних робіт

Навчальні роботи (різні види вправ, тестових завдань і диктантів неконтрольного характеру тощо) оцінюються вимогливіше, ніж контрольні роботи, адже не вимагають знань значного за обсягом навчального матеріалу.

При оцінюванні навчальних робіт враховується: ступінь самостійності виконання робіт; етап навчання; обсяг роботи; рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки щодо того чи іншого мовного явища.

«12» балів за виконання навчальних тестових завдань виставляються лише за умови наявності тестів з відкритими завданнями (пояснити вибір відповіді; виправити усі недостовірні варіанти відповіді тощо), при виконанні яких студент не допустив жодної помилки, не робив виправлень у роботі.

Навчальна робота оцінюється «11» балами, якщо студент не допустив помилок, та «10» балами, якщо допустив одну помилку, яку сам виправив у ході роботи; при виставленні цих оцінок враховується акуратність запису, підкреслень та інших особливостей оформлення.

«9» балів ставиться тоді, коли студент допустив дві помилки, але виправив їх; якщо робота велика за обсягом (перевищує за кількістю слів обсяг контрольного диктанту) допускаються три-чотири виправлення.

Рекомендована кількість слів у словниковому диктанті (поточний контроль) – до 40. Зважаючи на те, що словниковий диктант не є творчою роботою, «11» та «12» балів виставляються лише за умови повного аргументованого пояснення правопису слів (усного або письмового).

Нормативи оцінювання словникового диктанту

Бали	Кількість помилок	Бали	Кількість помилок
1	12 і більше	6	3
2	10-11	7	2+ 1 виправлення
3	8-9	8	1+ 1 виправлення
4	6-7	9	1-2 виправлення
5	4-5	10	—

Примітка: три виправлення в словниковому диктанті вважаються за одну орфографічну помилку.

Однією з форм перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий **диктант**.

1. *Перевірки підлягають* уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила і словникові слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу.

Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

2. *Матеріал для контрольного завдання*. Для контрольного текстового диктанту використовується текст, зміст якого доступний для студентів (180-200 слів).

Примітка. При визначенні кількості слів у диктанті враховують як самостійні, так і службові слова.

3. *Одиниця контролю*: текст, записаний студентом з голосу викладача.

4. *Оцінювання*. Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

— **орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;**

— виправляються, але не враховуються такі орфографічні і пунктуаційні помилки:

- 1) на правила, що не внесені до Програми;
- 2) у словах з орфограмами, що не перевіряються правилами;
- 3) у передачі так званої авторської пунктуації;

— повторювані помилки (помилка у тому ж слові, яке повторюється в диктанті кілька разів) вважаються однією помилкою; однотипні (помилки на те саме правило), але в різних словах, вважаються різними помилками;

— розрізняють грубі й негрубі помилки; до негрубих, зокрема, належать такі:

- 1) у винятках з усіх правил;
- 2) у написанні великої букви в складних власних назвах;
- 3) у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- 4) у випадках, коли замість одного знака виправдано поставлений інший;
- 5) у випадках, що вимагають розрізнення *не і ні* (у сполученнях *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...*);
- 6) у пропуску одного із сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;

— п'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки (але зниження оцінки не повинно призводити до незадовільного оцінювання роботи студента); «12» балів не виставляється за наявності виправлень;

— орфографічні та пунктуаційні помилки на неопрацьовані правила виправляють, але не враховують.

Нормативи оцінювання

Бали	Кількість помилок	Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше	7	4
2	13-14	8	3
3	11-12	9	1+1 (негруба)
4	9-10	10	1
5	7-8	11	1 (негруба)
6	5-6	12	—

Рекомендовані критерії оцінювання контрольних тестових завдань

Одиницею контролю є вибрані студентом правильні варіанти відповідей, виконання відкритих тестових завдань тощо. Позитивний бал виставляється при правильному виконанні не менше 50% завдань.

„12” балів ставиться, якщо бездоганно виконано усі завдання;

Примітка: „12” балів не ставиться за наявності виправлення

„11” ” балів ставиться за наявності одного-двох виправлень або неповної відповіді на 1 питання;

„10” балів ставиться за наявності трьох виправлень або за умови правильного виконання **не менше як 90% завдань**;

„9” балів ставиться за умови правильного виконання **не менше як 85% завдань**;

„8” балів ставиться за умови правильного виконання не менше як $\frac{3}{4}$ всього завдання (**75% завдань**);

„7” балів ставиться за умови правильного виконання **не менше як 65% завдань**;

„6” балів ставиться за умови правильного виконання **не менше як 55% завдань**; „5” балів – якщо правильно виконано не менше як половину завдань (**50 % завдань**);

„4” бали ставиться за умови правильного виконання **не менше як 45% завдань**;

„3” бали ставиться за умови правильного виконання **не менше як 35% завдань**;

„2” бали ставиться за умови правильного виконання **не менше як 25% завдань**.

Виведення підсумкового (семестрового) бала

Підсумковий бал ставиться в кінці кожного семестру. Він узагальнено відображає знання студента з мови.

Контрольна перевірка здійснюється фронтально або індивідуально.

Підсумкова форма контролю – екзамен (тестові завдання), який є обов’язковим при проведенні Державної підсумкової атестації.